

क) भौगोलिक अवस्था :

अक्षांश : २८ डिग्री ८ मिनेट उत्तरदेखि २८ डिग्री ३८ मिनेट उत्तरसम्म

देशान्तर : ८३ डिग्री १० मिनेट पूर्वदेखि ८३ डिग्री ९० मिनेट पूर्वसम्म

क्षेत्रफल : १८९३ वर्ग कि.मि.(१८७१५० हेक्टर)

सबैभन्दा ठूलो क्षेत्रफल भएका पाँच गाविसहरू : गाम,सेरम,उवा, लिवाङ र थवाङ

सबैभन्दा कम क्षेत्रफल भएका पाँच गाविसहरू : स्यूरी,अरेश,कोर्चाबाङ,गुम्चाल र घोडागाउँ

हावापानी : उष्ण, समशितोष्ण र शीत

तापक्रम : ३.६ देखि ३१.२ डिग्री सेल्सियससम्म .

वर्षा : औषत १३.८८ देखि १८.३६ मिलीमिटर

सिमाना : पूर्व – प्यूठान र बागलुङ पश्चिम – सल्यान उत्तर – रुकुम दक्षिण – दाङ

नदी/खोला – माडीखोला, लुंग्रीखोला, धाङ्सीखोला, फगामखोला, गजुलखोला, जुतुङखोला, सिवाङखोला, नाङखोला, बोज्याङखोला, कोछापखोला, ढाङढुङखोला, स्यानीगाङखोला, च्युरागाङखोला, खुमेलगाङखोला, घोडाखोला, स्यूजैखोला आदि ।

ताल/तलैया – विवाङ दह (गाम), जाँगा दह (कोटगाउँ), पारिबाङ दह (घर्तीगाउँ) आदि ।

धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र – जलजला (पाटन), सुनछहरी फरना(स्यूरी), स्वर्गद्वारी प्रभुको जन्मस्थल रुन्टी(सखी), प्रभुले तपस्या गरेको ठाउँ गढिलेक(होलेरी क्षेत्र), शिवपाञ्चायन चतुर्भुज (खुंग्री), त्रिपुरेश्वरी भगवती (खुंग्री) खुंग्रीकोट(खुंग्री), गजुलकोट(गजुल) पाटेश्वरी भगवती(गजुल), शिवगुफा(जुगार), बराह थान (बडाचौर), भदौरे मंदिर (लिवाङ), भगवती मन्दिर (लिवाङ), शिवालय(लिवाङ), बराह देवस्थल -तालाबाङ), चिन्नेथान(दुबिडाँडा), चपीघाट (बुढागाउँ), घायथान -मिभिङ), नवाङधुरी देवस्थल, थुनिकोट(इरिवाङ), नुवाकोट (खुमेल), लेक देवस्थल(जेदवाङ) ऋषेश्वर(जंकोट) आदि ।

ब्यापारीक महत्वका स्थान – सुलिचौर, लिवाङ, घर्तीगाउँ, होलेरी, चौखे, दहवन, नेर्पावजार, पोबाङ, फूलिवन, थवाङ, खरिबोट, टुटु, बागमारा, ओबाङ, सिस्ने, दुङ्खोली, त्रिवेणी, तिला, दारबोट, माङ्चौर, सुर्पाल, लाल्टीबाङ, खुंग्री, कोछाप, आदि ।

ख) प्रशासनिक विभाजन : क्षेत्रफल अनुसार सबै भन्दा ठूलो गाविस/नपा सबै भन्दा सानो गा.वि.स. गाविस/नपा

गा.वि.स. संख्या – ४९

१) गाम व.कि.मि.

१) स्यूरी व.कि.मि.

२) सेरम ”

२) अरेश ”

नगरपालिका : -१

इलाका संख्या – ११

३) उवा ”

३) कोर्चाबाङ ”

संसदीय निर्वाचन क्षेत्र संख्या – २

४) लिवाङ ”

४) गुम्चाल ”

५) थवाङ ”

५) घोडागाउँ २२ ”

घ) जनसंख्या सम्बन्धी विवरण (२०६८ को जनगणना अनुसार) :

जम्मा जनसंख्या :- २२४५०६

महिला :- १२१४०६

पुरुष :- १०३१००

घरपरिवार संख्या – ४३७५७

जनघनत्व प्रति वर्ग कि.मि. – ११२ जना

सबैभन्दा बढी जनसंख्या भएका पाँच गाविस : लिवाङ,मिभिङ, सिर्प, बुढागाउँ र पाखापानी

सबैभन्दा कम जनसंख्या भएका पाँच गाविस : स्यूरी, सेरम, करेटी,हार्जङ र मिरुल

ङ) शिक्षा :

साक्षरता : (१५ वर्ष भन्दा माथिको मात्र)

केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग २०६८ अनुसार

जम्मा – ६०.०५ प्रतिशत

महिला – ५०.४८ प्रतिशत

पुरुष – ७१.५४ प्रतिशत

क्र.सं.	विद्यालय	संस्थागत	समुदायिक	जम्मा
१	बालविकास केन्द्र	०	३३२	३३२
२	प्रा.वि.	२३	२६२	२८५
	नि.मा.वि.	१	८२	८३
	मा. वि.	३	५०	५३
४	उ.मा.वि.	०	११	११
५	क्याम्पस	०	२	२
६	सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	०	४१	४१
७	श्रोत केन्द्र	०	१६	१६

हाल पुर्ण साक्षर जिल्ला घोषणा

च) स्वास्थ्य संस्थाको संख्या जम्मा

जिल्ला अस्पताल - १
 प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र - २
 स्वास्थ्य चौकी - ४९
 महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका - ४५९
 गाउँघर खोप क्लिनिक - २१५
 सामुदायिक आँखा केन्द्र - १

ज) भू- उपयोग

१) कूल क्षेत्रफल : १७५९२८ हेक्टर
 २) खेतियोग्य जमिन : ४०९२७ हेक्टर
 ३) खेति गरिएको जमिन : ३१४९६ हेक्टर
 ४) खेत : ४७१५ हेक्टर
 ५) पाखो : २६७८१ हेक्टर
 ६) सिंचित : ३९३० हेक्टर
 ७) अर्ध सिंचित : २५५४ हेक्टर
 ८) असिंचित : २५०१२ हेक्टर

ब) यातायात

जम्मा सडक लम्बाई : ५९० कि.मी.
 कालोपत्रे : ३८ कि.मी.
 ग्राभेल : २७ कि.मी.
 कच्ची : ५२५ कि.मी

ठ) संचार :

हुलाक कार्यालय संख्या- ५१ (जिल्ला -१, इलाका-९,
 अतिरिक्त-४१)
 टेलिसेन्टर सेवा - ५ (लिवाड, थवाड, सीर्प, खुंग्री, सुलिचौर)
 एफ.एम. संख्या- ३
 साप्ताहिक पत्रिका ९
 टेलिफोन सेवा पुगेका गा.वि.स. : ४९, नगरपालीका -१
 साधारण लाईन (PSTN) वितरण - : ४२१ (लिवाड-३४१) (सुलिचौर-८०)

छ) सुविधा उपभोग गर्ने परिवार संख्या (प्रतिशत)

शौचालय प्रयोग गर्ने - ५९.९९, हाल खुला दिशामुक्त
 जिल्ला घोषण भैसकेको
 सुधारिएको श्रोतको खानेपानी प्रयोग गर्ने - ८८.८४
 केन्द्रिय विद्युत उपयोग गर्ने घरधुरी- ६२३६
 केन्द्रिय विद्युत लाईन पुगेका गा.वि.स.- २११
 ग्रामीण लघु जलविद्युत सुरु भएका गाविस-१०

झ) धर्म (प्रतिशत) :

हिन्दू- ८५.१७, बौद्ध- ११.७३, क्रिश्चियन- १.७२, अन्य-
 १.३८

प्रमुख पांच जातजाति :(२०५८)

मगर - ४४ प्रतिशत, क्षेत्री - ३३ प्रतिशत दलित-
 १५.२५ प्रतिशत, सन्यासी- २ प्रतिशत ब्राम्हण- १.०७
 प्रतिशत,

प्रमुख पांच मातृभाषा बोल्ने जनसंख्या :

नेपाली- ८१.६, मगर- १८.२, अन्य -०.२०

मोवाईल (GSM Prepaid) ग्राहक संख्या :- १८०००

मोवाईल (GSM Postpaid) ग्राहक संख्या :- १५०

मोवाईल (Sky Prepaid) ग्राहक संख्या :- ९३००

मोवाईल (Sky Postpaid- ग्राहक संख्या :- २८८

(CDMA Prepaid) ग्राहक संख्या :- ४०४

(CDMA Postpaid) ग्राहक संख्या :- २८८

ADSL - लिबाङ-१०४ सुलिचौर ३२

WIMAX - ३०

टावर तथा BTS- लिबाङ,सातदोबाटो, खुंग्री, भेनाम, गुम्चाल, थवाङ, राँक रातामाटा र घर्तीगाउँ
माथि उल्लिखित नेपाल टेलिकमबाट वितरित सेवाका अतिरिक्त बाहेक यस जिल्लाका ५१ वटै
गाविसहरुमा हेलो नेपाल र एनसेलको सेवा प्रयोगकर्ताहरु पनि थुप्रै रहेका छन् ।